

**De historische stad
Het doorleven van het historisch
bewustzijn in oude steden**

Internationaal colloquium, Brugge, 28 juni 2002

Inleiding

Ter gelegenheid van de “XXII^{ste} Internationale Hanzedagen van de Hedendaagse Tijd”, georganiseerd in Brugge door het stadsbestuur en de vzw Brugge 2002 van 27 tot 30 juni 2002, werden onder meer een drietal kleine colloquia opgezet. Eén daarvan werd in opdracht van de vzw Brugge 2002 georganiseerd door het Genootschap voor Geschiedenis in samenwerking met de vzw Levend Archief. Het vond plaats op vrijdag 28 juni van 15 tot 18 uur onder de titel “De historische stad. Het doorleven van het historisch bewustzijn in oude steden”.

Het thema van dit colloquium werd geïnspireerd door het verleden van Brugge als laat-middeleeuws trefpunt van Europese kooplieden, met als grootste groepen de Hanzeaten en de Italianen¹. Deze vreemde aanwezigheid heeft een tot op heden duidelijk merkbare invloed gehad op de ontwikkeling van het stadsbeeld. Ook in de museale collecties, in de archieven en zelfs in de mentaliteit van de Bruggelingen heeft ze sporen achtergelaten. Het samenleven gedurende meer dan drie eeuwen met vreemdelingen van uiteenlopende herkomst en cultuur sloeg een onuitwisbare stempel op de stad en zijn bewoners.

Kan men hetzelfde zeggen in andere “Hanzesteden”? Een groot aantal van deze waren ter gelegenheid van de Hanzedagen in Brugge vertegenwoordigd. Brugge zelf was historisch gezien geen eigenlijke Hanzestad, maar draaide als Hanzekantoor of handelsvestiging buiten het eigen territorium volop mee in de hanzeatische handel. Echte hanzesteden als Deventer, Zwolle, Lübeck, Visby, Gdansk, Riga en vele andere kenden hun glorie dagen net als Brugge tijdens de late Middeleeuwen, sommige nog een tijdlang daarna zolang het Hanzeverbond standhield.

---

1 A. Vandewalle, et al., *Hanzekooplui en Medicibankiers. Brugge, wisselmarkt van Europese culturen*, Brugge, 2002, 176 p.

Kan in die steden eveneens een doorleven van het bewustzijn van een groot verleden worden geconstateerd ? Heeft dit bewustzijn in het recentere verleden en tot op vandaag enige invloed gehad ? Gaat men er prat op het Hanzeverleden ? Meer nog, bepaalt dit mee de huidige politiek ten aanzien van restauraties van gebouwen, urbanisatie, toeristische ontwikkeling, uitbouw van musea en dergelijke ?

In de oude Vlaamse steden speelt het historisch bewustzijn al langer een rol. Professor Marc Boone constateerde dat de stedelingen tijdens de veelvuldige confrontaties met de machthebbers in de Bourgondische periode menigmaal verwezen naar de verantwoordelijkheidszin van hun schepenbanken ten tijde van de opvolgingscrisis in het grafelijke huis in 1127-1128. Historisch bewustzijn leverde ook in de Vlaamse steden der Middeleeuwen de munitie voor de politieke militant, zo stelt hij². De heer Boone, die toegezegd had daarover een bijdrage te leveren aan het colloquium, kon helaas door omstandigheden toch niet deelnemen noch een tekst voor publicatie leveren.

Dat het historisch besef in het 19de-eeuwse Brugge een grote rol speelde, is beter bekend. De romantische geschiedschrijving met haar verheerlijking van het middeleeuwse verleden maakte ook hier opgang. Maar voornamelijk ten tijde van de neogotische beweging bereikte de omgang met het verleden een hoogtepunt. Nog maar kort geleden schreef Aleid Hemeryck daarover een opmerkelijke studie onder de titel: *Het verleden in Brugge. Een bijdrage tot de geschiedenis van het historisch besef, 1870-1914*³. Zij werd bereid gevonden enkele aspecten uit deze studie voor dit colloquium te bewerken en in een lezing naar voor te brengen. Haar tekst, die hierna in extenso volgt, kan beschouwd worden als de belangrijkste van het colloquium.

De andere sprekers, Carsten Zillich uit Stralsund (Duitsland) en Ojars Sparitis uit Riga (Letland), behandelden de geschiedenis van hun stad vanuit een respectievelijk kunst- en cultuurhistorisch en bouwhistorisch oogpunt⁴. Omdat ze minder nauw bij de vraagstelling

---

2 M. Boone, *Brugge en de Bourgondische hertogen: shoppen op markten van geld en macht*, in: A. Vandewalle, a.w., p. 123.

3 Onuitgegeven licentiaatsverhandeling, KULeuven, 1999-2000, 365 p.

4 Zie van O. Sparitis ook: *Die Rolle der Hanse in der Kultur Rigas*, in: *International Conference Hansa Yesterday - Hansa Tomorrow, Riga, June 8-13, 1998*, Riga, 2001, p. 251-255.

aansloten, publiceren we enkel een samenvatting van hun tekst. Niettemin danken wij alle sprekers voor hun bijdrage. Onze dank gaat ook naar Dries Van den Abeele, bestuurslid van het Genootschap, die zo vriendelijk was het colloquium voor te zitten en de discussie te modereren. Hij deed dit met brio. De 67 ingeschreven deelnemers danken wij voor hun aanwezigheid en hun eventuele tussenkomsten.